

İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ DERNEĞİ

DAVA GÖZLEM RAPORU

KADIN CİNAYETLERİNİ DURDURACAĞIZ PLATFORMU DAVASI

Türk Medeni Kanunu'nun 89. maddesi ve Dernekler Kanunu'nun 30 ve 32. maddeleri

I. Giriş

1. Bu dava gözlem raporu, Türkiye’de düşünce ve ifade özgürlüklerini korumayı ve geliştirmeyi amaçlayan, kâr amacı gütmeyen bir sivil toplum örgütü olan İfade Özgürlüğü Derneği (“İFÖD”) tarafından hazırlanmıştır. İFÖD, gözlem raporunda Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin (“AİHS”) 10. ve 11. maddeleriyle güvence altına alınan ifade ve örgütlenme özgürlüğü haklarına ilişkin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (“AİHM”) içtihadı ile belirlenen standartları esas almıştır.
2. **Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu Derneği (“KCDP”)**, 2010 yılında gerçekleşen Münevver Karabulut cinayetinin ardından kadın cinayetlerinin Türkiye’deki kadınların yaşadığı sorunların en başında geldiği ve sorunun çözümünü de yine kadınların sağlayacağı vurgulanarak “biz kadınlar” öznesi ile öldürülen kadınların yakınları ve şiddete uğrayan kadınlar tarafından kurulmuştur.¹ Davalı Derneğin faaliyetleri, öncelikle <http://anitsayac.com/> olmak üzere kadın cinayeti verilerini raporlama, 6284 sayılı Kanun ve İstanbul Sözleşmesi başta olmak üzere kanun taslaklarının hazırlanması sürecine katkı ve mevzuatın uygulanması, dava takibi ve derneğe 7/24 ulaşabilme imkanı sağlayan bir çağrı hattının işletilmesi olarak belirtilmekle birlikte bunlarla sınırlı olmaksızın kadın hakları alanında hak savunuculuğu yapmak ve mücadele etmektir.²
3. İFÖD tarafından takip edilen ve katılma talebi sunulan³ dava, Türk Medeni Kanunu’nun 89. maddesi ve Dernekler Kanunu’nun 30. ve 32. maddeleri uyarınca “*kanuna ve ahlaka aykırı faaliyet yürütmek*” iddiasıyla Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu Derneği’nin kapatılması istemi hakkındadır. Bu nedenle, Gözlem Raporu’nda öncelikle birkaç örnekle kısaca derneklere yönelik açılan davaların arka planı aktarılacaktır. Raporun ikinci bölümünde Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu hakkında başlatılan hukuki süreç açıklanacaktır. Raporun son bölümünde, tüm bu hukuki süreç Anayasanın 26. ve 33. maddeleri ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 10. ve 11. maddelerinde güvence altına alınan ifade ve örgütlenme özgürlüklerine ilişkin doktrin, Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatları ışığında değerlendirilecektir.

¹ Bkz. <https://kadincinayetlerinidurduracagiz.net/hakkimizda>

² Bkz. <https://kadincinayetlerinidurduracagiz.net/hakkimizda>

³ İFÖD tarafından sunulan 05.04.2023 Tarihli Müdahale Dilekçesi.

II. Davanın Arka Planı

4. İFÖD bir sivil toplum örgütü olarak bu Dava Gözlem Raporu ile Türkiye’de faaliyet gösteren hak temelli derneklerin ortak sorunlarına dikkat çekmek istemektedir. Tüm bu ortak sorunlar yakın tarihli birçok bağımsız gözlemcinin değerlendirmesinde de not edilmiştir.
5. Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri Dunja Mijatovic, Şubat 2020 yılında yayımladığı, 15 Temmuz 2019 Türkiye Ziyaretini Müteakip Rapor’un bir bölümünü “İnsan Hakları Savunucuları ve Sivil Toplum” konusuna ayırmıştır.⁴ Raporunda, hak temelli derneklerle ilgili sorunların bir bölümünün yasal mevzuattan bir bölümünün de sivil toplumun ve insan hakları savunucularının sindirilmesi ve baskı altına alınmasından kaynaklandığı ortaya konulmuştur. Komiser ayrıca 5 Mart 2024 tarihinde Türkiye’de ifade ve basın özgürlükleri ile hak savunucularının ve sivil toplumun durumuna ilişkin bir memorandum yayınlamış ve 2020 raporundaki gözlemleri dikkate alındığında durumda herhangi bir iyileşme olmadığı aksine giderek daha da kötüleştiğini vurgulamıştır.⁵
6. Sivil toplum ve insan hakları örgütleri üzerindeki bu baskı 7262 Sayılı Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanunun yürürlüğe girmesi ile daha artmıştır. Her ne kadar yasanın amacı Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi’nin Terörle Mücadele Kararının (2001-1373 sayılı) ve kara para aklama ile terörizmin finansmanını denetleyen hükümetlerarası bir kuruluş olan Mali Eylem Görev Gücü’nün (FATF) 2019 raporunun yerine getirilmesi gibi gözükse de bu kapsamda olmayan çok sayıda hükmün yasada yer aldığı ve dernekler üzerindeki denetimin örgütlenme özgürlüğü ile bağdaşmayacak şekilde yoğunlaştığı görülmektedir.
7. Nitekim bu düzenleme İnsan Hakları İzleme Örgütü⁶ gibi uluslararası STK’ların yanında Türkiye’de faaliyet gösteren STK’lar tarafından eleştirilmiş⁷, Avrupa Konseyi Venedik Komisyonu da yasanın örgütlenme ve ifade özgürlükleri bakımından yarattığı risklere dikkat çeken bir rapor yayınlamıştır.⁸
8. Avrupa Komisyonu 2022 Türkiye Raporu’nda ise doğrudan davalı Derneğe açılan bu kapatma davası da örnek olarak gösterilmiştir.⁹ İlgili Rapor uyarınca özellikle kadın siyasetçilerin ve

⁴ CommDH(20 Türkçe çeviri 20) 1, 19 Şubat 2020 (<https://rm.coe.int/avrupa-konseyi-insan-haklari-komiseri-dunja-mijatovic-1-5-temmuz-2019-/16809c5187>)

⁵ Memorandumun metnine şuradan erişilebilir: <https://rm.coe.int/memorandum-on-freedom-of-expression-and-of-the-media-human-rights-defe/1680aebf3d>

⁶ Türkiye: Yasa Teklifi Sivil Toplumunu Tehdit Ediyor, <https://www.hrw.org/tr/news/2020/12/24/377519> (erişim: 31 Ocak 2023).

⁷ Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanun Teklifi Anayasaya ve Örgütlenme Özgürlüğüne Aykırıdır!, Ortak Açıklama, 22 Aralık 2020, <https://siviltoplumsusturulamaz.org/> (erişim: 31 Ocak 2023)

⁸ Venedik Komisyonu, 7262 Sayılı Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanunun Uluslararası Hukuk Standartlarıyla Uyumuna İlişkin Görüş, CDL-AD (2021)023cor, 6.7.2021.

⁹ Avrupa Komisyonu, 2022 Türkiye Raporu, s.16 (https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/turkiye-report-2022_en)

kadın örgütlerinin sık sık gözaltı, soruşturma ve tutuklamalarla karşı karşıya kaldığı ve bu baskının örgütlenme, ifade, toplanma ve siyasi yaşama katılma özgürlüğünün kullanılmasının önünde ciddi bir engel oluşturduğu belirtilmiştir. Ayrıca Türkiye’de davalı Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu Derneği gibi daha pek çok derneğe yönelik baskının varlığından söz edilmiş ve dernek yöneticilerinin gözaltına alınması ve özellikle Cumhurbaşkanı ve bakanlar da dahil olmak üzere üst düzey kamu görevlilerinin dava sürecinde ve öncesinde LGBTI+ dernek ve hak savunucularını hedef alan söylemleri ve karalama kampanyalarının olduğu belirtilmiştir.¹⁰ Ayrıca insan hakları savunucularının ve bağımsız sivil toplum örgütlerinin adli soruşturmalar, davalar, tehditler, uzun süreli keyfi gözaltılar ve kötü muamelelerle karşı karşıya kaldığı ve bu durumun sivil toplum alanında örgütlenme ve ifade özgürlüğü üzerinde caydırıcı etkiye (“*chilling effect*”) neden olduğu belirtilmiştir.¹¹

9. Yine Avrupa Komisyonu’nun 2023 Türkiye Raporu’nda KCDP’na açılan kapatma davasının reddine karar verildiği belirtilmiş olsa da Tarlaş Toplum Merkezi’ne ve Rosa Kadın Derneği yöneticilerine yönelik davaların devam ettiği belirtilerek kadın siyasetçilerin ve kadın örgütlerinin sık sık gözaltı, soruşturma ve tutuklamalarla karşı karşıya kaldığı ve bu baskının örgütlenme, ifade, toplanma ve siyasi yaşama katılma özgürlüğünün kullanılmasının önünde ciddi bir engel oluşturduğu tekrarlanmıştır.¹²
10. Ek olarak STK’lar hakkındaki kanunların belirsizlikler içerdiği ve keyfi uygulamalara açık olduğu belirtilmiştir. Özellikle “*tüm dernek üyelerinin İçişleri Bakanlığı’na bildirilmesi*” şeklindeki zorunlu kanuni düzenlemenin AGİT/Avrupa Konseyi’nin örgütlenme özgürlüğüne ilişkin kılavuz ilkeleriyle uyumlu olmadığı ve Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanun ile ilgili olarak Venedik Komisyonunun ve BM Özel Raportörlerinin mevzuatın belirli yönlerinin hükümet tarafından revize edilmesi şeklindeki görüşlerinin dikkate alınmadığı belirtilmiştir.¹³
11. Son olarak STK’ların sürdürülebilirliğinin sağlanması için yabancı fonlardan faydalanmış olmaları nedeniyle, faaliyetlerinin suç olarak nitelendirilmesi riski ile karşı karşıya kaldığı eklenerek hükümet ile sivil toplum arasında ortak ve şeffaf yapıcı mekanizmalar ile ortak politika oluşturulması ve yasal çerçevenin değiştirilmesi konusunda işbirliği yapılmasına ihtiyaç duyulduğu belirtilerek Türkiye’deki yasal, mali ve idari yapıların, sivil toplumun gelişmesine daha fazla olanak sağlaması gerektiği belirtilmiştir.¹⁴
12. Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri Dunja Mijatović’in 05.03.2024 tarihinde yayımladığı Memorandumda KCDP’nun kadın hakları ve LGBTI+ hakları alanında çalışan STK’lardan

¹⁰ *ibid.*

¹¹ *ibid.*s.32

¹² Avrupa Komisyonu, 2023 Türkiye Raporu, s.16 (<https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/turkiye-report-2023-en>)

¹³ *ibid.*, s.17.

¹⁴ *ibid.*

biri olduğu belirtilerek doğrudan Platform'a açılan kapatma davasına yer verilmiştir.¹⁵ Her ne kadar derneğe yönelik "hukuka ve ahlaka aykırı eylemler" iddiasıyla açılan kapatma davasının reddine karar verilmiş olsa da bu dava kadın hakları örgütleri ve sivil toplum üzerinde ciddi bir caydırıcı etki yarattığı aktarılmıştır.¹⁶

13. Türkiye hakkında yayımlanan Memorandumda Tarlabası Toplum Merkezi hakkında devam eden yargılama sürecine de doğrudan yer verilerek LGBTI+ topluluklarının üyelerinin ve hak savunucularının başlatılan yargılama süreçleriyle suçlu olarak damgalandığı belirtilmiştir.¹⁷
14. Sonuç olarak İFÖD, Platform'a yönelik açılan bu davanın tekil bir dava olmadığını bu Dava Gözlem Raporu ile vurgulayarak ifade özgürlüğü alanında faaliyet gösteren bir sivil toplum kuruluşu olarak sürecin sivil toplum üzerindeki etkisini de göstermek istemektedir.

III. Dava Süreci

A. Genel Bilgiler

15. İFÖD hukuk ekibi, Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu hakkında başlatılan TMK'nın 89. maddesi ve Dernekler Kanunu'nun 30. ve 32. maddesi uyarınca İstanbul 13. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 2021/539 Esas numaralı dosyası nezdinde gerçekleştirilen duruşmaları takip etmiş ve yargılama üzerine gözlemler gerçekleştirmiştir.
16. Davanın 05.04.2023 tarihli beşinci duruşmasında İFÖD tarafından da ferî müdahillik talebinde bulunulmuştur.¹⁸ İFÖD'ün bu talebi aynı tarihli duruşmada katılma talebinde bulunan diğer STK'ların talepleriyle birlikte reddilmiştir. Davanın 13.09.2023 tarihli altıncı ve son duruşmasında davanın reddine karar verilmiştir. Bu karar taraflarca istinaf edilmediğinden 12.12.2023 tarihinde kesinleşmiştir.

B. Davaname

17. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı Fikri ve Sınai Haklar Soruşturma Bürosu tarafından 02.12.2021 tarihinde düzenlenen Davaname'de eski tarihli KCDP hakkında yapılan Başbakanlık İletişim Merkezi ("BİMER")¹⁹ şikayet dilekçelerinde özetle; Derneğin "kadın haklarını koruma kisvesi altında aile mefhumunu yok sayarak aile yapısını parçaladığı yine kadınları ve çocukları yok sayarak bu kişiler üzerinden menfaat elde ettikleri, toplumda kaos yaratıp mağduriyetleri artırmayı amaçladığı, Cumhurbaşkanı hakkında hakaret söylemleri olduğu, aileyi ve toplumu parçalamayı amaçladığı, Sebahat Tuncel, Gülten Kışanak gibi isimlerle birlikte terör faaliyetine katılan kadınları savunarak yayın yapıldığı" belirtilmiştir.

¹⁵ Bkz. <https://rm.coe.int/memorandum-on-freedom-of-expression-and-of-the-media-human-rights-defe/1680aebf3d>, s.9-10.

¹⁶ *ibid.*

¹⁷ *ibid.*

¹⁸ 05.04.2023 tarihli Beşinci Duruşma Tutanağı

¹⁹ Temmuz 2018 tarihinden itibaren CİMER hizmeti ile birleştirilmiştir.

18. Ek olarak Dernek hakkında yapılan yasal denetimler sonucunda oluşturulan Denetim Raporları gereği İstanbul İl Emniyet Müdürlüğü'nün cevap yazısı düzenlediği belirtilerek dernek yöneticilerinin bulunduğu rapor nedeni anlaşılammakla birlikte davanamede yer almıştır. Ayrıca KCDP'nin Tüzüğü'nün dernek amacının belirtildiği 3. maddesi de doğrudan Davaname'ye eklenmiştir.
19. Hangi somut faaliyetin kanuna ve ahlaka aykırı olduğu somut olarak açıklanmaksızın Derneğin, Dernekler Kanunu'nun 30. maddesi uyarınca "derneğin amacı dışında faaliyet gösterdiği, dernek amacının kanuna ve ahlaka aykırı hale geldiği kanaati oluştuğu" belirtilerek TMK'nın 89. maddesi uyarınca feshine karar verilmesi talep edilmiştir.

C. Yargılama Aşaması

20. İstanbul 13. Asliye Hukuk Mahkemesi'nde görülen davanın ilk celsesi 01.06.2022, ikinci celsesi 05.10.2022, üçüncü celsesi 11.01.2023, dördüncü celsesi 08.02.2023, beşinci celsesi 05.04.2023, altıncı ve son celsesi ise 13.09.2023 tarihinde görülmüştür. Dosya kapsamında KCDP'nun kurulduğundan bugüne kadar dosyasını takip ettiği mağdur aile ve yakınları tanık olarak gösterilmiş ve dinlenmiştir.
21. Kamuoyunda yakından takip edilen ve basına yansıyan yargılama sürecinde aşağıda gösterilen 40'a yakın dernek, baro, konfederasyon, mağdur ve yakınlarının ferî müdahillik taleplerine ilişkin olarak kanunda öngörülen şartların oluşmadığı belirtilmiştir. Yargılama süreci başta kadınlar, kadın avukatlar olmak üzere birçok ulusal ve uluslararası hak savunucusu, gözlemci, STK ve siyasi tarafından takip edilmiştir.
22. Davanın 01.06.2022 tarihli ön inceleme duruşmasında; Türkiye Barolar Birliği, Gaziantep Barosu, Ankara Barosu Kadın Hakları Merkezi, Eskişehir Barosu, İzmir Barosu, Diyarbakır Barosu, Tekirdağ Barosu, Kocaeli Barosu, Kırklareli Barosu, Adıyaman Barosu, Tekirdağ Kadın Hakları Komisyonu ve Önce Çocuklar ve Kadınlar Derneği tarafından ferî müdahillik talebi sunulmuştur.
23. Davanın 05.10.2022 tarihli ikinci duruşmasında ise Türkiye Büyük Millet Meclisi Kadın Fırsat Eşitliği Komisyonu Başkan vekili Eskişehir Milletvekili Jale Nur Süllü, CHP İnsan Haklarından sorumlu Genel Başkan Yardımcısı Denizli Milletvekili Gülüzar Biçer Karaca, İsveç Konsoloslugu Başkonsolos Yardımcısı, Hollanda Başkonsoloslugu Başkonsolos vekili, İstanbul Barosu Başkan Yardımcısı, Pen Norway Derneği, Türk Üniversiteleri Kadınlar Derneği Mersin Şube Başkanı, temsilcileriyle izleyici olarak duruşmada hazır bulunmuştur. Bu duruşmada Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı ve Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu katılma talebinde bulunmuştur.
24. Aynı duruşmada dernek yetkilileri hakkında çoğu KCDP'nun kuruluşundan önce başlatılmış dosyalar dava kapsamına dahil edilmiştir. Aynı duruşmada KCDP'nun destek verdiği kamuoyunun yakından takip ettiği 2020 yılında Bodrum'da Cemal Metin Avcı tarafından öldürülen Pınar Gültekin'in babası, 2013 yılında boşanma aşamasında olduğu eşi tarafından İstanbul'daki işyerinde öldürülen Muhterem Evcil'in kızı Deren Melis Göçmen ve Manisa'da

erkek arkadaşı tarafından 2020 yılında öldürülen Gülnur Kocabaş'ın yakını Yeliz Kurt ferî müdahale talebinde bulunmuştur.

25. Platformun destek verdiği; İstanbul'da işyerinde çalışan bir erkek tarafından 2019 yılında öldürülen Fatma Şengül'ün kızı Açelya Uray Menemen 2. Asliye Hukuk Mahkemesi aracılığıyla 04.11.2022 tarihli talimatla, Siirt'te eşi tarafından 2010 yılında öldürülen öğretmen Esin Güneş'in annesi Fahriye Işık Batman 2. Asliye Hukuk Mahkemesi aracılığıyla 07.11.2022 tarihli talimatla, İstanbul'da boşanmak üzere olduğu eşi tarafından 2016 yılında vurulan ve felç kalan Handan Sevin İnebolu Asliye Hukuk Mahkemesi aracılığıyla 21.11.2022 tarihli talimatla ve Bolu'da 2015 yılında kızı bıçaklanarak öldürülen Tülay Çiftçi Bodrum 3.Asliye Hukuk Mahkemesi aracılığıyla 24.11.2022 tarihli talimatla tanık olarak dinlenmiştir
26. Davanın 11.01.2023 tarihli üçüncü ve 08.02.2023 tarihli dördüncü celsesinde KCDP vekilleri tarafından mazeret dilekçesi sunulmuş ve dosya kapsamında tanıkların hazır bulundurulması için süre verilmiştir.
27. Davanın 05.04.2023 tarihli beşinci duruşmasında Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği, Sosyal Politika Cinsiyet Kimliği ve Cinsiyet Yönelimi Derneği, Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği, Türkiye İnsan Hakları Vakfı, Denizli Barosu, Ankara Barosu Gelincik Merkezi, Ankara Barosu LGBTI+ Hakları Birimi, Ankara Barosu Kadın Hakları Merkezi, İstanbul Kadın Kuruluşları Birliği, Kamu Emekçiler Sendikaları Konfederasyonu ve İFÖD tarafından ferî müdahillik talebi sunulmuştur.
28. 05.04.2023 tarihli aynı duruşmada kamuoyunun yakından takip ettiği ve platform tarafından destek sunulan mağdur ve yakınları tanık olarak dinlenmiştir. Kamuoyunun takip ettiği öğrencisi Hasan İsmail tarafından görevi sırasında öldürülen Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi araştırma görevlisi Ceren Damar'ın babası Mustafa Damar, İstanbul Anadolu 55. Asliye Ceza Mahkemesi'nde cinsel saldırı suçundan yapılan yargılama sonucunda karar kesinleşen dosyadaki şikayetçi Arzu Sena Topuz ve şüpheli bir ölümle kızını kaybetmiş Nurhayat Küçükbaltaçılar dinlenmiştir.
29. Ek olarak beşinci duruşmada Türkiye Barolar Birliği'nin Kadın Hukuku Komisyonları, Kırklareli Barosu, İstanbul Barosu Kadın Hakları Merkezi, Türkiye Barolar Birliği Kadın Hukuku Komisyonu, Finlandiya Konsolosluğu, Fransız Konsolosluğu, İrlanda Konsolosluğu ve Hollanda Konsolosluğu temsilcileriyle gözlemci olarak duruşmada yer almıştır.
30. Son olarak davanın 13.09.2023 tarihli son duruşmasında yukarıda aktarılan yargılama sürecinde aktarıldığı gibi yakınını kaybetmiş mağdur, aile ve yakınları ferî müdahale talebinde bulunsa da bu talepler reddedilerek nedenleri gerekçeli kararda açıklanmak üzere davanın reddine karar verilmiştir.

D. Gerekçeli Karar

31. Mahkeme'nin gerekçeli kararında öncelikle Davaname ve KCDP'nin cevap dilekçesi özetlenerek aktarılmıştır. Platformun cevap dilekçesine hukuka aykırı delil olduğu ileri sürülen dosya kapsamından çıkarılması talep edilen yönetim kurulu üyeleri hakkında emniyette tutulan belgeler dava dosyasından çıkarılmamış ve istinaf kanun yolu aşamasında değerlendirileceği

belirtilerek gerekçeli karara esas alınmıştır. TMK'nın 89. maddesi uyarınca yapılan değerlendirmede “Bir derneğin feshedilebilmesi için o derneğin suç sayılan eylemlerin kaynağı haline geldiğinin, **süregelen ve birden çok eylemin varlığının tespiti halinde mümkün olduğu**, dernek kurucularının asıl amaçlarının dernek faaliyeti yürütmek olmayıp dernek adı altında suç işlemeye veya ahlaka aykırı çalışmalar yapmaya yasal zemin hazırlamak olması” gerektiği belirtilmiştir.

- 32.** Ek olarak TMK'nın 60. maddesi uyarınca tüzükte ve kurucuların hukukî durumlarında kanuna aykırılık veya noksanlık tespit edildiği durumlarda da bunların giderilmesi veya tamamlanmasının derhal kuruculardan isteneceği veya bunların giderilmesi için süre verilebileceği eğer verilen sürede bu değişiklik yapılmaz ise fesih kararı verilebileceği yerleşik Yargıtay içtihadına²⁰ atıfla aktarılmıştır.
- 33.** Sonuç olarak; davanamenin ekinde sunulan ceza dosyalarının bir kısmının Platform yöneticileri hakkındaki davalara konu eylemlerin davalı derneğin kuruluşundan önce olduğu diğerlerinin ise suç ve cezaların şahsiliği ilkesi uyarınca bu kapsamda kaldığından davalı derneğe izafe edilebilecek süregelen birden fazla eylemin bulunmadığı belirtilmiştir. Ek olarak yargılama boyunca dinlenen tanık beyanlarına atıfla davalı derneğin tüzüğündeki kuruluş amacına uygun olarak hareket ettiği değerlendirilmiştir. Ayrıca derneğin kanuna ve ahlaka aykırı hale geldiğine ilişkin ileri sürülen iddialar nedeniyle dernek yöneticilerinin yargılanmadığı ve böyle bir ihtimalde dahi ancak dernek yöneticilerine ceza verilmesi mümkün olduğundan Davanameye konu edilen eylemlerin, davalı derneğin bu “suçun kaynağı” haline geldiğini göstermeye yeterli kabul edilmeyerek davanın reddine karar verilmiştir.²¹

IV. Hukuki Değerlendirmeler

A. Davanamenin Kabulü Açısından

- 34.** İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı Fikri ve Sınai Haklar Soruşturma Bürosunun 07.02.2022 tarihli 2021/570 Esas ve 2021/17 sayılı davanamesi ile KCDP hakkında fesih davası açılmıştır. Davanamede İstanbul Valiliği İl Dernekler Müdürlüğü'nün 29.03.2021 tarihli 87385697-472.99-E.29879 sayılı yazısıyla KCDP hakkında birçok şikayet dilekçesi olduğu ve gereğinin yapılması gerektiği aktarılarak KCDP yönetim kurulu üyelerinin İstanbul İl Emniyet Müdürlüğü tarafından hazırlanan “toplumsal olay kayıtlarına” atıfla Platformun faaliyetleriyle hiçbir ilgisi olmayan ve kuruluşundan önce açılmış ceza soruşturmalarına atıfla TMK'nın 89. ve Dernekler Kanunu'nun 30. maddeleri uyarınca Platform'un feshi talep edilmiştir.
- 35.** 5253 sayılı Dernekler Kanunu, 04.11.2004 tarihinde yürürlüğe girmiş ve 2908 sayılı ve 06.10.1983 tarihli Dernekler Kanunu yürürlükten kaldırılmıştır. 5253 sayılı Kanunun Genel Gereğesinde bu değişiklik ile ilgili olarak sivil toplum örgütlerinin faaliyetleri ile dernek kurma hakkına bir güvenlik sorunu olarak yaklaşılmasının olumsuz sonuçlar doğurduğu

²⁰ Yargıtay 8. Hukuk Dairesi'nin 2017/3268Esas -2017/15493 Karar sayılı ilamı ve yine aynı yöndeki 2017/15088 Esas- 2017/14442 Karar sayılı ilamı.

²¹ 13.09.2023 Tarihli Gerekçeli Karar

vurgulanmıştır. Bu kapsamda dernek şeklinde örgütlenen sivil toplum örgütlerinin etkili bir şekilde çalışmasının sağlanması, Devlet ve diğer kişilerin keyfi müdahalelerinin önlenmesi için yeni bir yasal zemin ihtiyacı doğduğu belirtilmiştir. Bu geri plan ile birlikte Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin (“AİHS”) 11. maddesi ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (“AİHM”) kararlarındaki ilkelere uygun olarak “*dernek kurma ve üyelik konusundaki kısıtlamaların azaltılması, dernek faaliyetine serbestlik sağlanması, derneklere uygulanan yaptırımların ve bürokrasinin azaltılması*” amaçlarını gerçekleştirmek üzere 5253 sayılı Kanun yürürlüğe girmiştir.²²

- 36.** 5253 sayılı Kanunun amacına uygun olarak getirdiği önemli değişikliklerden biri derneğin feshi, kendiliğinden dağılmış sayılması ve kapatılması halleri ile ilgili olarak Cumhuriyet Savcısına dava açma yetkisi vermemesidir. Nitekim doktrinde bu husus, 5253 sayılı Kanun ile Cumhuriyet Savcısının derneğin feshi, kapatılması davaları bakımından özel hukuka ilişkin görevlerinde bir sistem değişikliğine gidildiği şeklinde yorumlanmıştır.²³ Dolayısıyla, Cumhuriyet Savcıları, Dernekler Kanunu kapsamında düzenlenen suçları takip etmekle görevli olsa dahi bu Kanun uyarınca fesih talepli olarak hukuk davası açma yetkileri yoktur.
- 37.** Cumhuriyet Savcılarının fesih davası açma yetkisi TMK’nin 89. maddesinde tanınmıştır. Bu maddede bir derneğin amacının kanuna veya ahlaka aykırı hale gelmesi halinde fesih davası açılabileceği belirtilmiştir. Buna rağmen İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı Fikri ve Sınai Haklar Soruşturma Bürosu tarafından sunulan davanamede KCDP’nun hangi eyleminin ne şekilde TMK’nin 89. maddesi kapsamında değerlendirildiği belirtilmediği ve savcılık makamının, Dernekler Kanunu’nun 32. maddesi ile TMK’nin 89. maddesine atıf yapmakla birlikte somut hiçbir değerlendirme yapmadığı gözlemlenmiştir. Başka bir ifade ile Davaname’de hiçbir hukuka aykırı somut eylem gösterilmeksizin derneğin feshi davasının açıldığı görülmektedir.
- 38.** Yukarıda aktarılan nedenlerle İFÖD; Davaname’de sadece TMK’nin 89. maddesine atıf yapılmasının bir dernek hakkında fesih davası açılması için yeterli olmadığı ve bu nedenle davanamenin kanuna aykırı olduğu kanaatindedir. Dolayısıyla keyfi nitelikte düzenlenen davanamenin, örgütlenme özgürlüğüne yönelik ölçsüz bir müdahale teşkil ettiği düşünülmektedir.

B. Derneğin Feshine İlişkin Yargılama Konusu Kanuni Düzenlemeler

- 39.** Davanamede Dernekler Kanunu’nun 30/a, 32/o ve TMK’nin 89. maddelerine atıfla KCDP feshi talep edilmiş ve hukuki süreç başlatılmıştır. Her ne kadar KCDP hakkında İstanbul 13. Asliye Hukuk Mahkemesi’nin 13.09.2023 tarihli duruşmasında davanın reddine karar verilmiş ve 12.12.2023 tarihinde bu karar kesinleşmiş olsa da bu Dava Gözlem Raporu’nun “Davanın Arka Planı” başlığı altında Türkiye hakkında düzenlenen raporlar uyarınca aktarıldığı üzere

²² 5253 sayılı Dernekler Kanununun Genel Gerekçesi için bkz. <https://www5.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil01/ss1393m.htm>.

²³ Mustafa Saldırım, Cumhuriyet Savcısı’nın Özel Hukukta Dernek ve Sendika Tüzel Kişiliğinin Sona Erdirilmesine İlişkin görevleri, TBB Dergisi, Sayı 59, 2005, s. 361.

Türkiye’de kapatılma riski ile karşı karşıya olan birçok STK bulunmaktadır. Dolayısıyla İFÖD; KCDP hakkında açılan davanın tipik bir hukuki taciz aracı olduğu kanaatinde. Bu tür davalar sonuç almaktan ziyade sivil toplumu yıpratmak ve faaliyetlerini yapmaktan alıkoymak ve caydırmak amacıyla açılmaktadır. Aşağıda açıklanacağı gibi, uluslararası literatürde bu tür davalara SLAPP (Strategic Lawsuits Against Public Participation-Halkın Katılımına Karşı Stratejik Davalar) denilmektedir. İFÖD, bir cezalandırma ve caydırma aracı olarak kullanılan SLAPP davaları ile mücadele edebilmek için bu davaların dayanağı olan yasal çerçevenin ortaya konulması ve bu hükümlerin kanuni sınırlarının belirtilmesi gerektiği düşüncesindedir.

40. Dernekler Kanunu’nun “Kurulması yasak olan dernekler ve yasak faaliyetler” başlıklı 30. maddesinin (a) bendi “*a) Tüzüklerinde gösterilen amaç ve bu amacı gerçekleştirmek üzere sürdürüleceği belirtilen çalışma konuları dışında faaliyette bulunamazlar.*” şeklinde düzenlenmiştir.²⁴
41. Yine Dernekler Kanunu’nun “Ceza hükümleri” başlıklı 32. maddesinin o bendi ise “*o) 30 uncu maddenin (a) bendinde belirtilen yasağa aykırı hareket eden dernek yöneticileri elli günden az olmamak üzere adli para cezası ile cezalandırılır. Aynı maddenin (c) bendine aykırı faaliyette bulunan dernek yöneticileri, fiilleri daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır ve tesisin kapatılmasına da karar verilir.*” şeklindedir.²⁵
42. Bu iki hüküm birlikte değerlendirildiğinde herhangi bir yasaya ya da bir ahlak kurala aykırı bir eylemin bir derneğin kapatılması sonucu doğuramayacağı açıktır.
43. Diğer taraftan TMK’nın 89. maddesinde “*Derneğin amacı, kanuna veya ahlâka aykırı hâlde gelirse; Cumhuriyet savcısının veya bir ilgilinin istemi üzerine mahkeme, derneğin feshine karar verir. Mahkeme, dava sırasında faaliyetten alıkoyma dahil gerekli bütün önlemleri alır.*” şeklinde düzenlenmiştir.²⁶
44. Yargıtay’a göre suç nedeniyle fesih olarak adlandırılan fesih nedeni için dernek organı olarak hareket eden kişilerin birden fazla suç teşkil eden fiilinin **süreklilik** kazanması ve de **derneğin bu suçların kaynağı** haline gelmesi aranmaktadır. Yargıtay bu kriterler ile suç isnadını yeterli görmemekte, tutarlı içtihadı haline gelen kararlarında dernek yöneticileri hakkında mutlaka “**kesinleşmiş mahkeme kararı**” aramaktadır (bkz. Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, 1999/13056 E., 2000/313 K., 27.09.1999; 1990/755 E., 1990/2242, 23.02.1990). Yargıtay’ın yaklaşık 30 yıldır takip ettiği bu tutarlı içtihadının temelini; Anayasa Mahkemesinin Siyasi Partiler Kanununun 103. maddesi yorumu oluşturmaktadır (AYM, 92/1-93/1 sayılı ve 14.07.1993 tarihli karar). Anayasa Mahkemesi, bu kararında bir siyasi partinin yasak eylemlere odak olmasını, “*kanunsuz siyasi faaliyetlerin mihrakı olmayı suçun kesif şekilde işlenmesi, birden fazla mahkûmiyet...*” şeklinde yorumlamıştır.

²⁴ Bkz. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5253&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>

²⁵ *ibid.*

²⁶ Bkz. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.4721.pdf>

45. Hatta; suç teşkil eden tek bir eylemin varlığı da fesih için yeterli olmayıp birden fazla eylem nedeniyle derneğin bu suçların kaynağı haline gelmesi arasında somut bir bağ kurulması şartı aranmakta; derneğin suç sayılan eylemlerin kaynağı haline geldiğinin ve süregelen birçok eylemin varlığının gösterilemediği durumda gerçekleşen fesih işleminin hukuka aykırı olduğuna hükmedilmektedir (Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 2017/1032 E., 2017/8177 K., 01.06.2017; Yargıtay 18. Hukuk Dairesi, 2015/16844 E., 2015/14859 K., 20.10.2015; 2015/12302 E., 2015/14337 K., 13.10.2015; 2013/16293 E., 2014/4724 K., 17.03.2014; 2013/4155 K., 2013/4476 K., 25.03.2013). Yargıtay; bir kararında dernek yöneticileri hakkında verilen hükmün açıklanması kararının sayılan koşulları karşılamadığını tespit ederek derneğin kapatılması kararının bozulmasına hükmetmiştir (Yargıtay 18. Hukuk Dairesi, 2014/21559 E., 2015/35 K., 13.01.2015). Bu kararlarda Yargıtay kumar oynanması, uyuşturucu ticareti, terör örgütüne yardım gibi mahkeme kararları ile kesinleşmiş mahkumiyetler bakımından dahi tek bir mahkumiyetin derneğin feshi için yeterli olmadığını tespit etmiştir.
46. Davalı Dernek vekilleri tarafından sunulan dilekçelerde ve duruşma sırasında yapılan savunmalarda özetle; Davaname'ye konu BİMER şikayetlerinde yer alan İnternet sayfalarının davalı derneğin kullanımında olduğunun tespit edilmediğini, Valilikçe sunulan Denetim Raporu'na ilişkin yükümlülüğün dernek tarafından yerine getirildiğini, Derneğin yönetim kurulu üyesi Fidan Ataselim'in ifade verdiği soruşturma dosyasında kovuşturmaya yer olmadığına karar verildiğini ve bu dosyaların hiçbirinin derneğin faaliyetleri ile bir ilgisinin olmadığını dile getirmişlerdir. Ek olarak dosya kapsamına dahil edilmeye çalışılan İstanbul İl Emniyet Müdürlüğü tarafından hazırlanan "toplumsal olay kayıtlarının" özel hayatın gizliliği hakkını ihlal ettiğini ve hukuka aykırı delil olduğunu belirterek derneğin kapatılmasını gerektirecek bir sebebin bulunmadığını iddia etmişlerdir.
47. Sonuç olarak mahkeme fesih talebini reddetmiştir. Ancak yasada ve yargısal içtihatlarda bir derneğin kapatılmasını gerektiren durumlar açık olarak ortaya konulmuş olmasına ve davalı dernek bakımından hiçbir somut neden bulunmamasına rağmen Cumhuriyet Savcılığınca tamamen mesnetsiz bir dava açılmış olmasının sivil toplumu baskı altına almayı amaçlayan hukuksuz bir işlem olduğu değerlendirilmektedir. İFÖD açılan davanın cezalandırma ve caydırma amacı taşıyan planlı bir SLAPP davası olduğu kanaatindedir.

C. İfade ve Örgütlenme Özgürlüğü Hakkı

48. Dernek kurma ve derneğe üye olma hakkı demokratik toplumun temelini oluşturan ifade özgürlüğünün bir uzantısı olan fikir ve görüşlerin örgütlü bir şekilde ifade edilmesine olanak sağlamaktadır. Dolayısıyla AİHM'nin son kararlarında ifade özgürlüğü ile örgütlenme özgürlüğünü birlikte değerlendirmekte "...toplantıların bildirilmesi şartının gerekçesine uymadığını ve bu düzenlemenin sadece ilgili toplantı ve gösterilerden ziyade tüm protesto veya ifade eylemlerine uygulanmasının fikirlerin özgürce iletilmesiyle bağdaşmayan ve ifade özgürlüğünü baltalayabilecek bir ön kısıtlama yaratacağını..." belirtmektedir (Bodalev/Rusya, no. 67200/12 06/09/2022, §103).

49. İfade Özgürlüğü Anayasa'nın 26, 27 ve 28. maddeleri ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ("AİHS")'nin 10. maddesinde güvence altına alınmış olup bu hak ancak Anayasa'nın 13. ve 26. maddeleri ve AİHS 10/2 maddesi kapsamında kanunen öngörülen sınırlı sebepler ve meşru amaçlarla, demokratik toplum düzeninin gerekleri ve sınırlama amacı ile aracı arasında ölçülü bir denge gözetilerek, hakkın özüne dokunmadan sınırlandırılabilir. Aynı şekilde örgütlenme özgürlüğünün temel kullanım biçimlerinden biri olan dernek kurma ve derneğe üye olma özgürlüğü de Anayasanın 33. maddesinde ve AİHS'in 11. maddesiyle güvence altına alınmış olup yine bu sözleşme ve Anayasa hükümlerine uygun olarak ancak yukarıda belirtildiği şekilde sınırlandırılabilir.
50. AİHM Büyük Dairesi yakın tarihli kararlarında daha önce sadece basın için öngördüğü kamu gözcüleri kategorisini genişletmiştir. Kamuyu ilgilendiren konularda kamuoyunun bilgilendirilmesi, demokratik bir toplumun düzgün işleyişi açısından hayati bir öneme sahiptir. Kamusal meselelerin kamuoyu tarafından açıkça tartışılması, Sözleşme'nin temelinde yer alan demokrasi, insan haklarına saygı ve hukukun üstünlüğü değerlerinin hayata geçirilebilmesi açısından mutlak bir gerekliliktir. Kamuyu ilgilendiren konularda bilgi verirken basının "kamunun bekçi köpeği" gibi hareket etmesi demokratik toplumun çıkarıdır. AİHM'e göre bu rol artık sadece basınla sınırlı değildir. Kamuoyunu aydınlatmak amacıyla hareket eden sivil toplum kuruluşları, akademik araştırmacılar, edebiyat yazarları, bloggerlar ve popüler sosyal medya kullanıcılarının da "kamunun bekçi köpeği" rolünü oynadıklarını kabul etmektedir (*Medžlis Islamske Zajednice Brčko ve Diğerleri/Bosna Hersek [GC]*, no. 17224/11, 27.06.2017; *Falzon/Malta*, no. 45791/13, 20.03.2018; *Cangı/Türkiye*, no. 24973/15, 29.01.2019; *Rebechenko/Rusya*, no. 10257/17, 16.04.2019).
51. AİHM Altuğ Taner Akçam/Türkiye kararında, başvuruya konu ilgili kanun hükmü uyarınca dava açılmamış olsa dahi başvuru hakkında sürekli soruşturma açılması ve potansiyel olarak yaptırım uygulanabilmesi korkusunun ifade özgürlüğü hakkının kullanımını caydırıcı etkisi sebebiyle sınırlayacağını belirtmiştir (*Altuğ Taner Akçam/Türkiye*, B. No: 27520/07, 25.10.2011, § 68).
52. İFÖD; Avrupa Komisyonu'nun 2022 ve 2023 Türkiye Raporu'nda belirttiği üzere davalı Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu Derneği'ne ve pek çok sivil toplum kuruluşlarına açılmış kapatma davalarına dayanak kanun hükmünün bu davada olduğu gibi uygulanmasının STK'ların faaliyetleri açısından caydırıcı etki yaratacağı tespitine katılmaktadır.

D. Davanın Kamusal Katılma Karşı Stratejik Dava Kapsamında Değerlendirilmesi ("SLAPP")

53. İFÖD; Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu Derneği'ne yöneltilen kapatma davasının literatürde "Kamusal Katılma Karşı Stratejik Dava" (Bkz. Strategic Lawsuit Against Public Participation) ("SLAPP") olarak bilinen dava türünün bir örneği olduğunu belirtmek ister.
54. Avrupa Komisyonu 2020 yılında yayınladığı Avrupa Demokrasi Eylem Planı'nda (COM (2020) 790 final, 3.12.2020) KKKSD'leri tacizin özel bir biçimi olarak tanımlamıştır. Güçlü bireyler, şirketler veya devlet yetkilileri tarafından dayanaksız iddialara dayalı olarak, çoğunlukla da gazetecilere ve insan hakları savunucularına karşı açılan bu tür davalarla kamu

yararını ilgilendiren bir konuda eleştirilerini dile getiren kişilerin sansürlenmesi, sindirilmesi ve susturulması amaçlanmaktadır.²⁷

55. Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi'nin 23.11.2023 tarihinde yayımladığı “Demokratik Bir Toplum İçin: SLAPP'lere Karşı Mücadele” (Bkz. “Countering SLAPPS: an imperative for a democratic society”) Raporu'nda²⁸ *SLAPP* kavramı “kamuyu ilgilendiren” konularda toplumsal tartışmanın, gazeteciliğin, hak savunuculuğunun ve sosyal medyanın açılan kötü niyetli davalarla ve/veya yaptırımlarla engellenmesi olarak ifade edilmiştir.²⁹ Bu tür davalara “yıldırma” davaları denilebilir.

56. Ayrıca aynı Rapor'da birçok akademisyen, kanun koyucu ve STK'nın da benzer yaklaşımı olduğunu belirterek *SLAPP*'lerin tek tip bir yasal işlem ile ifade edilemeyeceği eklenmiştir.

57. Raporda “*SLAPP*” (Yıldırma) davalarında davacı taraf için aşağıda belirtilen özellikler örnek olarak sıralanmıştır.

- Dava, davalının (çoğunlukla bir gazeteci, bir medya kuruluşu, bir aktivist veya bir kampanya organizasyonunun) yaptığı bir yayına veya yayınlamayı planladığı bir yayına yanıt olarak, bunu durdurmak için açılır,
- Bireyler mali açıdan daha savunmasız olduğundan sıklıkla çalıştıkları kuruluşlar (tüzel kişileri) yerine (örneğin, gazeteleri yerine bir gazeteci) bireyleri hedef alır,
- Genellikle davacı taraf mali, ekonomik veya politik olarak veya bu faktörlerin bir kombinasyonu yoluyla davalıya karşı göreceli olarak daha güçlü bir konumdadır,
- Agresif bir şekilde çerçevelenmiş veya yanlış argümanlar ileri süren hatta genel olarak zayıf hukuki veya olgusal argümanlara sahiptir,
- Fahiş miktarda tazminat, kamuya açık bir özür veya her ikisini birden talep eder,
- Davayı uzatmayı, maliyetleri artırmayı ve davalıyı savunma yapmak için zaman, para ve diğer kaynakları harcamaya zorlamayı amaçlar,
- Yeni davalar açmakla tehdit eder,
- Davalıya/sanığa karşı başka şekillerde gözdağı, taciz veya tehditte bulunur,
- Davacı geçmişte de benzer davaları açmıştır,
- Davayı karmaşık ve sonsuz hale getirmeye çalışarak, bazen sınır ötesi bir unsurla, aynı olayla ilgili olarak doğrudan veya ilişkili taraflar aracılığıyla farklı koordineli yasal işlemler başlatır,

²⁷ Bkz. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0790&from=EN>, s. 14.

²⁸ Bkz. <https://pace.coe.int/en/files/33161/html>

²⁹ *ibid*, §1.

- Toplum nezdinde davalıyı/sanığı küçük düşürmek ve meşruiyetini zedelemek amacıyla, sanıklara/davalılara karşı aşağılayıcı kamusal açıklamalar yapar,³⁰

58. Rapor'da sayılan bu özelliklerin hepsi her davada bulunmasa da bu özellikler ne kadar çok olursa *SLAPP* davası olma ihtimalinin de o derece arttığı belirtilmiştir.

59. Bu hususlar dikkate alındığında, somut davanın, kadın hakları alanında faaliyet gösteren KCDP hakkında asılsız ve soyut nitelikteki BİMER şikayetlerine dayanılarak İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından açıldığı, davanamede bir derneğin feshini gerektirebilecek hiçbir somut eyleme yer vermeksizin dernek ile alakasız, bazı dernek üyeleri hakkında dernek açılmadan çok önce açılmış soruşturma dosyalarının delil gibi sunulduğu, aynı şekilde İstanbul Emniyet Müdürlüğü tarafından hukuka aykırı olarak tutulan ve özel hayatın gizliliğini ihlal eden belgelerin davanamede delil olarak sunulduğu ve hukuka aykırı elde edilen delillerle dava sürecinin yürütüldüğü ve Platformun kapatılma tehdidi ile karşı karşıya kaldığı gözetildiğinde bu davanın yukarıda aktarılan Rapor'da yer alan kriterlerle örtüştüğü ve bir yıldırma davası niteliği taşıdığı açıktır.

V. SONUÇ

60. Raporda detaylı olarak açıklandığı üzere, KCDP hakkında açılan davanın ifade ve örgütlenme özgürlüğüne yönelik ağır ve hukuka aykırı bir müdahale teşkil ettiği açıktır.

61. Her ne kadar yargılama neticesinde davanın reddine verilmiş olsa da bu Dava Gözlem Raporu'nda açıklandığı üzere KCDP'na yönelik açılan kapatma davasının tekil bir örnek olmadığı bütün sivil topluma yönelik yıldırma taktığının bir aracı olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla İFÖD, bu Dava Gözlem Raporu'nda atıf yapılan uluslararası raporlarda dile getirilen STK'lar, hak savunucuları ve gazeteciler üzerindeki baskıların caydırıcı etkisine katılmaktadır.

62. Ayrıca İFÖD, KCDP, Tarlabası Toplum Merkezi ve Rosa Kadın Derneği yetkililerine yönelik başlatılan hukuki süreçlerin, mevzuatın kötü niyetli kullanımına dayanan birer *SLAPP* örneği olarak değerlendirilebileceği düşüncesindedir.

63. Sonuç olarak bu yargılama; Türkiye'de muhalif kişilerin ve kurumların hedef alınarak yargı eliyle baskı altına alınması, sansürlenmesi ve susturulmasının örneklerinden birini teşkil etmektedir. KCDP'na yönelik yargılamanın doğurduğu caydırıcı etki yalnızca davalı kurum ile sınırlı olmayıp, bütün STK'ların ve muhalif seslerin kısılmasına, susmasına yol açabilme kapasitesini haizdir. Bu durum, insan haklarına ilişkin en temel ilke ve güvencelerin işlevsiz hale geldiğini, yargı organlarının hakların güvencesi olmaktan çıktığını göstermesi bakımından, toplumun yargıya ve hukuka duyduğu güveni zedelemektedir.

³⁰ *Ibid*, C. Stefan Schennach'ın Açıklayıcı Notu, ("C. Explanatory memorandum by Mr Stefan Schennach Rapporteur") §5.

KAYNAKLAR

Kararlar

- **Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi**

Bodalev/Rusya, no. 67200/12 06/09/2022

Medžlis Islamske Zajednice Brčko ve Diğerleri/Bosna Hersek [GC], no. 17224/11, 27.06.2017
Falzon/Malta, no. 45791/13, 20.03.2018

Cangu/Türkiye, no. 24973/15, 29.01.2019

Rebechenko/Rusya, no. 10257/17, 16.04.2019

Altuğ Taner Akçam/Türkiye, no: 27520/07, 25.10.2011

- **Anayasa Mahkemesi**

AYM, 92/1-93/1 sayılı ve 14.07.1993 tarihli kararı

- **Yargıtay**

Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, 2017/3268Esas -2017/15493 Karar

Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, 2017/15088 Esas- 2017/14442 Karar

Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, 1999/13056 E., 2000/313 K., 27.09.1999; 1990/755 E., 1990/2242, 23.02.1990

Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 2017/1032 E., 2017/8177 K., 01.06.2017

Yargıtay 18. Hukuk Dairesi, 2015/16844 E., 2015/14859 K., 20.10.2015; 2015/12302 E., 2015/14337 K., 13.10.2015; 2013/16293 E., 2014/4724 K., 17.03.2014; 2013/4155 K., 2013/4476 K., 25.03.2013

Yargıtay 18. Hukuk Dairesi, 2014/21559 E., 2015/35 K., 13.01.2015

Raporlar

CommDH (20 Türkçe çeviri 20) 1, 19 Şubat 2020 (<https://rm.coe.int/avrupa-konseyi-insan-haklari-komiseri-dunja-mijatovic-1-5-temmuz-2019-/16809c5187>)

Avrupa Komisyonu, 2022 Türkiye Raporu, s.16 (https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/turkiye-report-2022_en)

Avrupa Komisyonu, 2023 Türkiye Raporu, s.16 (https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/turkiye-report-2023_en)

Venedik Komisyonu, 7262 Sayılı Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanunun Uluslararası Hukuk Standartlarıyla Uyumuna İlişkin Görüş, CDL-AD (2021)023cor, 6.7.2021

Linkler

<https://kadincinayetlerinidurduracagiz.net/hakkimizda>

<https://rm.coe.int/memorandum-on-freedom-of-expression-and-of-the-media-human-rights-defe/1680aebf3d>

<https://www5.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil01/ss1393m.htm>.

<https://tbddergisi.barobirlik.org.tr/m2005-59-166>

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5253&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.4721.pdf>

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0790&from=EN>

<https://pace.coe.int/en/files/33161/html>